

Hot Issue

ธันวาคม 2568

การขยายอายุเกษียณราชการ

**“ผมอยากเห็นประเทศไทยปรับอายุเกษียณเป็น 65
ไม่จั้นคนที่มีกำลังวังชาล้น แล้วไม่ได้แอดทิฟ มันก็จะเริ่มเป็นภาระ
พอคนเราไม่ได้ทำอะไรก็จะเฉื่อยเฉา เราต้องเปลี่ยนแปลง”**

คำกล่าวนี้เป็นของนายอนุทิน ชาญวีรกูล นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่กล่าวในงาน SX Sustainability EXPO 2025 เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2568 ซึ่งสะท้อนถึงแนวคิดการเตรียมความพร้อมรองรับสถานการณ์กำลังคนสูงอายุในภาครัฐในปัจจุบัน โดยเฉพาะเมื่อประเทศไทยกำลังเผชิญกับแรงกดดันเชิงโครงสร้างจากการเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์

แนวคิดการขยายอายุเกษียณราชการเคยเกิดขึ้นมาแล้วในปี 2564 แต่คณะรัฐมนตรีในขณะนั้นมีมติให้ชะลอการขยายเกษียณอายุราชการจาก 60 ปีเป็น 63 ปีออกไปก่อน เนื่องจากประเทศกำลังประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนระบบการคลังและงบประมาณ รัฐบาลจึงควรใช้จ่ายงบประมาณที่มีอยู่จำกัด เพื่อให้เกิดการจ้างงานกลุ่มเป้าหมายที่เปราะบางก่อนเป็นลำดับแรก และเมื่อประเทศสามารถจัดการผลกระทบทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แล้ว จะพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการขยายเกษียณอายุราชการให้สอดคล้องกับสถานการณ์เพื่อความยั่งยืนทางการคลังต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในขณะนี้การขยายอายุเกษียณราชการเป็น 65 ปี ยังคงเป็นเพียงแนวคิด ส่วนวิธีการจะออกมาในรูปแบบใดนั้น ยังคงต้องมีการศึกษาและหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ หากแนวคิดการขยายอายุเกษียณราชการเกิดขึ้นจริงจะก่อให้เกิดผลกระทบหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น **ด้านเศรษฐกิจ** ที่อาจช่วยบรรเทาภาระบำนาญในระยะสั้น แต่อาจเพิ่มแรงกดดันด้านการคลังในระยะยาว **ด้านทรัพยากรมนุษย์** ที่อาจลดแรงจูงใจของคนรุ่นใหม่ที่จะเข้าสู่ระบบราชการ แต่ขณะเดียวกันก็รักษาคนรุ่นเก่าผู้มีประสบการณ์ในระบบราชการไว้ **ด้านสังคม** ที่อาจลดแรงกดดันจากสังคมสูงวัย แต่อาจเสี่ยงเพิ่มความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ ดังนั้น จึงต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบเพื่อให้การขยายอายุเกษียณราชการบรรลุผลอย่างแท้จริง

ความหมาย

การเกษียณอายุราชการ คือ การที่ข้าราชการซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์แล้ว เป็นอันพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ข้าราชการผู้นั้นมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ (พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 (มาตรา 19))

การต่ออายุเกษียณราชการ คือ การที่ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ ในสิ้นปีงบประมาณและทางราชการมีความจำเป็นที่จะให้รับราชการต่อไป เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในทางวิชาการหรือหน้าที่ที่ต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัว โดยให้รับราชการต่อไปอีกไม่เกิน 10 ปี ตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 (มาตรา 108))

การขยายอายุเกษียณราชการ คือ การปรับปรุงอายุเกษียณราชการทั้งระบบ โดยมีเป้าหมายให้กำลังคนสูงอายุในภาครัฐซึ่งยังมีศักยภาพ ยังคงเป็นกำลังสำคัญ (Active Aging) ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เหตุผลการขยายอายุเกษียณราชการ

1. การเข้าสู่สังคมสูงอายุ ประเทศไทยเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ตั้งแต่ปี 2567 และอีกประมาณ 20 ปีข้างหน้า จะมีสัดส่วนของผู้สูงอายุประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรทั้งประเทศ ประกอบกับความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขทำให้อายุขัยเฉลี่ยของประชากรไทยสูงขึ้น โดยคาดว่าข้าราชการซึ่งมีอายุ 50 ปี ขึ้นไป มีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนมากขึ้น และจะทยอยเกษียณอายุเป็นจำนวนมากในอีก 10-15 ปีข้างหน้า โดยอายุที่ยืนยาวขึ้นจะทำให้มีระยะเวลาหลังเกษียณยาวนานขึ้น อันจะส่งผลต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ค่าครองชีพ และคุณภาพชีวิตในระยะยาว

2. การที่ข้าราชการจะเกษียณอายุจำนวนมาก ส่งผลให้มีแนวโน้มจะเกิดวิกฤติของการขาดช่วงกำลังคนที่มีความรู้และประสบการณ์ทำงานสูง โดยปัจจุบันส่วนราชการระดับกระทรวงส่วนใหญ่มีจำนวนข้าราชการอายุไม่เกิน 30 ปี ในสัดส่วนที่น้อยกว่าข้าราชการที่มีอายุมากกว่า 50 ปี และในอีกประมาณ 10 ปี ข้างหน้า ข้าราชการกลุ่มที่มีความรู้และประสบการณ์ทำงานสูงจะเกษียณอายุจำนวนมาก

3. การสรรหาข้าราชการใหม่เพื่อทดแทน มีแนวโน้มยากขึ้น เนื่องจากประชากรวัยทำงานมีแนวโน้มลดลงอย่างชัดเจน หากไม่มีการบริหารจัดการหรือมีมาตรการรองรับอย่างเป็นระบบอาจมีผลต่อความพร้อมและความต่อเนื่องของการบริหารราชการและคุณภาพของการให้บริการสาธารณะ

ข้อดีและข้อเสียของการขยายอายุเกษียณราชการ

ข้อดี

1. รองรับสังคมสูงอายุ ประเทศไทย กำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอด (Super aged society) ใน พ.ศ. 2576 โดยมีสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด หรือเป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ดังนั้น การขยายอายุเกษียณราชการจะช่วยให้ผู้สูงอายุยังสามารถมีรายได้และบทบาทในสังคม ลดภาระของรัฐในการดูแลผู้เกษียณอายุราชการได้

2. ผู้เกษียณอายุราชการซึ่งยังคงมีศักยภาพยังเป็นกำลังสำคัญ (Active Aging) ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การขยายอายุเกษียณราชการทำให้ภาครัฐขยายระยะเวลาการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อระบบราชการ

3. ลดแรงกดดันระยะสั้นด้านบำนาญและการจ้างงานใหม่ เนื่องจากการชะลอการจ่ายบำนาญและลดการเปิดรับบุคลากรใหม่ในระยะสั้น ช่วยให้ระบบคลังสาธารณะไม่ถูกกดดันทันที

ข้อเสีย

1. กระทบต่อโอกาสของคนรุ่นใหม่ เนื่องจากการขยายอายุเกษียณราชการอาจทำให้การเข้ารับราชการและการเลื่อนตำแหน่งของคนรุ่นใหม่ชะลอลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจของคนรุ่นใหม่ในการเข้าสู่ระบบราชการ

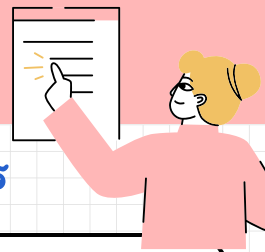
2. ประสิทธิภาพการทำงานอาจลดลง แม้บางคนจะยังมีศักยภาพ แต่ยังคงมีข้อกังวลว่าเมื่ออายุมากขึ้น อาจมีข้อจำกัดด้านสุขภาพหรือความสามารถในการปรับตัวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งอาจกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบราชการโดยรวม

3. เกิดภาระการคลังในระยะยาว เนื่องจากรัฐต้องแบกรับค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือนบำนาญ และสวัสดิการเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจกระทบความยั่งยืนของการคลังประเทศ

ข้อเสนอแนะ

เกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงขยายอายุเกษียณราชการ

1. ควรศึกษาแนวทางที่ส่วนราชการและหน่วยงานภาครัฐจะสามารถใช้ประโยชน์จากกำลังคนภาครัฐสูงอายุได้อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ
2. ควรพิจารณาขอบเขตความครอบคลุมข้าราชการทุกประเภท โดยอาจจะให้เริ่มดำเนินการกับข้าราชการพลเรือนสามัญ และข้าราชการประเภทอื่นที่มีความพร้อมก่อน และในช่วงเปลี่ยนผ่านอาจจะให้มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป เพราะการขยายอายุเกษียณราชการนั้นมีทั้งข้อดีและข้อเสีย
3. ควรศึกษาผลกระทบด้านงบประมาณและค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรหากดำเนินการขยายอายุเกษียณราชการ
4. ควรศึกษาแนวทางการปรับปรุงระบบบำเหน็จบำนาญและสวัสดิการหลังการเกษียณอายุราชการให้มีความสมดุลกับการขยายอายุเกษียณราชการ
5. ควรปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการขยายอายุเกษียณราชการ ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐประเภทต่าง ๆ
6. ควรชี้แจง สร้างความเข้าใจ และเตรียมความพร้อมในการดำเนินการให้กับส่วนราชการและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

บทสรุป

แม้ว่าที่ผ่านมาจะมียุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศที่ให้ความสำคัญกับการเข้าสู่สังคมสูงอายุ รวมถึงระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมผู้สูงอายุ ที่บูรณาการแนวคิดแนวทาง นโยบายและเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในภาพรวมของประเทศก็ตาม แต่แนวคิดการขยายอายุเกษียณราชการเป็นแนวคิดหนึ่งที่สะท้อนถึงการปรับตัวต่อสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสีย รวมทั้งมีผลกระทบหลายด้าน ดังนั้น หากจะดำเนินการขยายอายุเกษียณราชการจำเป็นต้องวางแผนอย่างรอบด้าน มีมาตรการรองรับเชิงโครงสร้างและดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป เพื่อไม่ให้กลายเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และสามารถพลิกวิกฤติของสังคมผู้สูงอายุ ให้เป็นโอกาสในการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศ และนำไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนของประเทศต่อไป

ข้อมูลโดย นางสาวพิศุรพรรณ กิติคุณ วิทยากรชำนาญการพิเศษ
ออกแบบโดย นางสาวอุษณีย์ อินทองช่วย เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
☎ 0 2242 5900 ต่อ 5731
🌐 <http://library.parliament.go.th/th>

บรรณานุกรม

